

РОЗДІЛ 5. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
В СУЧАСНИХ УМОВАХEFFECTIVE USE OF COMPUTER TECHNOLOGIES
IN THE TEACHING ENGLISH LANGUAGE IN HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS IN MODERN CONDITIONS

У статті розглядається роль і значення комп'ютерних технологій, які представляють широкий спектр можливостей для підвищення якості навчального процесу під час викладання англійської мови у закладах вищої освіти. Основною метою дослідження є формування образів, що демонструють використання комп'ютера у вищій освіті. Стан освіти і тенденції розвитку суспільства є найбільш важливими проблемами пріоритетного розвитку системи освіти на основі комп'ютерних технологій, а також створення єдиного освітнього інформаційного середовища. Традиційний підхід до навчання англійської має кілька проблем. Це включає низький інтерес учнів до навчання та відсутність активного навчання.

В сучасних умовах нашої країни, враховуючи інтенсивні зміни в суспільстві, викликані масовим переміщенням, зміною місця проживання, закладів навчання, призвели до необхідності зміни (адаптування) системи освіти. Перехід до комп'ютерного викладання та навчання протягом останніх 20 років змінив і оживив університетський сектор. Комп'ютерні технології стали символом надання вищої освіти початку двадцятого століття в розвинутих країнах і країнах, що розвиваються.

Якісна іноземна підготовка студентів неможлива без використання інноваційних педагогічних технологій. Сучасні інноваційні технології в освіті – це використання інформаційно-комунікаційних педагогічних технологій у навчальному процесі, проектна робота, робота з навчальними комп'ютерними та мультимедійними програмами, дистанційні технології у вивченні іноземних мов, створення презентацій у програмному середовищі Microsoft PowerPoint, використання ресурсів Інтернету.

Важливою складовою педагогічної майстерності вчителя в сучасних умовах є його відповідність рівню розвитку науки і техніки, уміння вирішувати професійні завдання з використанням ІКТ. У навчанні іноземної мови широкого застосування набули мультимедійні технології, основними засобами яких є звук, текст, відео. Навчальний процес неможливо уявити без мультимедійних презентацій. Саме проектна діяльність є вагомим аспектом використання інформаційних технологій на заняттях іноземної мови.

Для формування комунікативної компетенції (комунікативних умінь, сформованих на основі лінгвістичних знань, умінь і навичок) використовуються сучасні педагогічні технології, які поєднують комунікативну та пізнавальну цілі іноземного навчання.

Ключові слова: інтернет, навчання іноземної мови, технології, комп'ютерні технології, ефективність, навчальний процес, відео та аудіотехніка, заклади вищої освіти, ІКТ.

The article examines the role and importance of computer technology, which presents a wide range of opportunities for increasing the productivity of the educational process in teaching English in higher education institutions. The main goal of the research is the formation of images which show the use of computers in higher education. The state of education and trends of development of society are the most result problems of priority development of the educational system on the basis of computer technology and the creation of a unified educational information environment. The traditional English teaching approach has several problems. It includes poor student learning interest and lack of active learning. Foreign language training for students is impossible without using of innovative pedagogical technologies. Modern innovative technologies in education are the use of information and communication pedagogical technologies in the educational process, project work, work with educational computer and multimedia programs, distance technologies in learning foreign languages, creation of presentations in Microsoft PowerPoint software environment, use of Internet resources.

In today's conditions of our country, taking into account the changes in society caused by mass displacement, change of place of residence, education institutions, led to the need to change (adapt) the education system. It is thought that the shift toward computer-based teaching and learning during the last 20 years has changed and reinvigorated the university sector. Computer technology has become a symbol of early twentieth century higher education provision in developed and developing nations.

An important component of the teacher's pedagogical skills in modern conditions is his compliance with the level of development of science and technology, his ability to solve professional problems using ICT. In teaching a foreign language, multimedia technologies have become widely used, the main means of which are sound, text, video. It is impossible to imagine the educational process without multimedia presentations. Modern pedagogical technologies, which combine the communicative and cognitive goals of foreign language training, are used for the formation of communicative competence (communicative skills formed on the basis of linguistic knowledge, skills and abilities).

Key words: Internet, technology, foreign language teaching, computer technology, efficiency, educational process, video and audio equipment, higher education, ICT.

УДК 005:004:81.243

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/81.1.36>

Бут Я.В.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри іноземних мов
Навчально-наукового центру іноземних
мов Національного університету
оборони України

Федорович М.А.,

ст. викладач кафедри іноземних мов
Навчально-наукового центру іноземних
мов Національного університету
оборони України

Постановка проблеми у загальному вигляді.

В сучасних умовах модернізація української системи освіти визначає головну мету професійної освіти – підготовка кваліфікованих спеціалістів відповідного рівня та профілю, які вільно володіють своєю професією, здатні до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готові до професійного зростання та професійної мобільності не залежно від зміни місця чи умов навчання. Сучасні тенденції модернізації освітніх програм вимагають впровадження сучасних методів навчання. Все більше впровадження нових комп'ютерних технологій і застосування компетентнісного підходу в освітньому процесі закладів вищої освіти сприяють підвищенню ефективності процесу викладання англійської мови.

Сьогодні англійська мова набирає популярності у всьому світі. Вона розглядається як мова міжнародного спілкування, універсальна, глобальна для все більшого кола представників різних країн. Англійську мову іноді називають новою латинською мовою академічних кіл, однак слід зазначити, що вплив англійської мови набагато ширший і глибший, оскільки латинь була «кастовою мовою освіченої меншини» а англійська мова охоплює різні верстви суспільства і зустрічається практично в усіх сферах людської діяльності [1]. Зміцнення позицій англійської мови на світовій арені, бурхливий розвиток міжнародних контактів у другій поставили перед науковою спільнотою питання про поширення англійської мови та її роль у міжкультурному та міжетнічному спілкуванні, у зв'язку з чим існують різні теорії щодо статусу англійської мови, її ролі та функціонування в сучасному світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням інформатизації суспільства й освіти цікавились як вітчизняні, так і іноземні дослідники. Зокрема використання інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні іноземних мов для професійного спілкування висвітлювали Т. Коваль, Т. Каменєва [2], С. Цимбал [4], В. Андрущенко, Н. Балик, В. Биков [5], І. Дичківська, Ю. Жукта ін.. У працях іноземних науковців К. Колін, К. Доулінг, Н. Роберт, Р. Вільямс, К. Маклін, П. Росс розглядали важливість інформаційно-комп'ютерних технологій під час навчання, специфіку їх використання у навчальному процесі, зокрема під час вивчення іноземної мови. Водночас більш глибокого дослідження потребують питання пошуку ефективних методів використання інформаційно-комп'ютерних технологій під час викладання англійської мови, які допоможуть студентам більш швидко та якісно розвивати усі види мовленнєвої діяльності.

Метою статті є дослідження ефективності використання інформаційно-комп'ютерних технологій у процесі викладання англійської мови.

Виклад основного матеріалу. За останнє десятиліття відбулися значні соціально-економічні реформи як в цілому світі, так і на території України, які дали новий імпульс трансформації системи освіти. Таким чином, було розширено сферу міжнародного співробітництва та модифіковано всі рівні освіти загалом. Зміни найбільше відображаються на системі вищої освіти. Інтеграція та інтернаціоналізація освіти, автономія університетів, академічна мобільність, незалежна акредитація закладів вищої освіти, системний синтез науки, освіти та інновацій, безперервна освіта – завдання, які входять в сферу основних на сучасному етапі розвитку закладів вищої освіти України. Інтеграція в світовий освітній простір актуалізує розвиток професійних контактів з представниками зарубіжних країн і висуває нові вимоги до випускників. Сьогодні не представляється можливим побудувати успішну кар'єру без знання англійської мови. Знання англійської мови в сучасному суспільстві є невід'ємною частиною особистого та професійного життя. Мова розглядається як інструмент, який дозволяє людині краще орієнтуватися у світі. У процесі вивчення англійської мови майбутнім фахівцям необхідно різною мірою формувати комунікативну компетентність. Людина з комунікативною компетенцією дає змогу взаємодіяти з іншими людьми в побутовій, навчальній, виробничій та інших сферах життєдіяльності, використовуючи різноманітні символічні системи, зокрема мову, яка займає домінуюче місце.

Успішне вивчення іноземної мови можливе лише в тому випадку, якщо викладач зуміє викликати інтерес до предмета і систематично його підтримувати. У зв'язку з цим постає завдання всебічного та ретельного вивчення шляхів отримання інформації. Оскільки зараз активно відбувається перехід до інформаційного суспільства, інформатизація освіти розглядається як необхідна умова розвитку особистості на сучасному етапі. Важливо, щоб на заняттях англійської мови студенти відчували красу іноземної мови. Цього можна досягти, використовуючи різні активні форми і методи роботи. Зазначимо, що складні, на перший погляд, завдання привабили учнів своєю новизною, унікальністю, оригінальністю. У процесі навчання одним із головних аспектів, крім емоційного розвитку, є підвищення інтелектуального потенціалу студентів. В даний час на заняттях англійської мови студенти отримують дуже великий обсяг інформації, що впливає на процес навчання. Дослідники ставлять питання: використовувати чи не використовувати комп'ютер під час занять? Зрозуміло, що комп'ютер відкриває як перед студентами, так і викладачами нові можливості, знаходить нові ідеї та вирішує складні проблеми.

Використання інформаційних технологій у вивченні англійської мови є дуже ефективним,

оскільки їх дидактична функція є широкою. Це пов'язано з тим, що комп'ютерні технології дозволяють отримувати інформацію багатоканально, а тому значно збільшується як обсяг інформації, що отримується, так і якість її засвоєння. Впровадження інформаційних технологій в освітнє середовище занять англійської мови дозволяє посилити та активізувати інтерес студентів, активізувати їхнє мислення, ефективність навчання, індивідуалізувати навчання, збільшити швидкість подання та засвоєння інформації та швидко коригування знань у разі необхідності.

Комп'ютерні технології – це тип технології навчання, яка з'явилася завдяки швидкому розвитку комп'ютерних технологій. Її суть полягає у проведенні навчальної діяльності з використанням комп'ютера як середовища навчання, а викладач використовує комп'ютер для підготовки завдань навчання. Інформаційними технологіями, як правило, є такі технічні засоби, як аудіо, відео, комп'ютер, Інтернет. Взаємодія використовується для розрізнення методів навчання одностороннього виведення, таких як телебачення, мультимедійні технології та кіно. Він поєднує графіку, анімацію, звук і відео в навчальний контент і демонструє інформацію про курс голосом і емоціями, щоб викладачі могли краще завершити викладання англійської мови та підвищити якість і ефективність викладання англійською.

Можна виділити кілька цілей використання комп'ютера у вивченні англійської мови:

- при поясненні нового матеріалу для максимальної розв'язності, для оптимального закріплення вивченого;
- для покращення контролю знань учнів;
- для організації цікавої та плідної роботи над предметом [6, с. 320-324].

Заняття можуть бути повністю адаптовані до використання комп'ютера в кабінеті на різних етапах уроку англійської мови. Для викладача це одна з вдаливих форм уроку, оскільки дає можливість зацікавити, заінтригувати, змусити задуматися, привернути їхню увагу до найважливішої інформації.

Слід виділити кілька переваг використання комп'ютерних технологій під час навчання англійської мови:

- підвищення мотивації до вивчення англійської мови;
- більший ступінь інтерактивності навчання, уміння підбирати темп і рівень виконання завдань відповідно до принципів індивідуального навчання. Крім того, швидкість засвоєння граматичних структур і накопичення словникового запасу при вивченні іноземної мови за допомогою комп'ютера зростає в 2-3 рази [7, с. 21-23];
- можливість виконання технічного перекладу; використовувати засоби перевірки граматики та

правопису; використання мультимедіа, інтерактивного відео під час навчання мовлення;

- підвищення професійного рівня викладачів [7].

Комунікативний метод передбачає побудову процесу навчання як моделі процесу спілкування. Отже, потрібно знайти форму, в якій функціонує зміст спілкування, вона буде адекватною основою для відбору та організації мовленнєвого матеріалу. Велике значення для успішності навчання іноземному спілкуванню матиме правильно організована командна робота та комунікативно-орієнтована побудова навчального процесу в цілому.

Очевидно, що успіх спільної діяльності студента і викладача багато в чому залежить від організації цієї діяльності. Ефективне володіння іноземною мовою передбачає насамперед уміння самостійно працювати над вивченням мови, підтримувати та постійно поповнювати свої знання, вдосконалювати навички, розвивати комунікативну та інформаційну культуру. У зв'язку з цим найважливішою складовою стає самостійна навчальна діяльність студента як основа продуктивної мовної освіти.

Особливістю сучасного навчального процесу у закладах вищої освіти є значний обсяг індивідуальної самостійної роботи студента, можливості якого нині розширюються, в тому числі за рахунок використання сучасного інформаційно-освітнього середовища. Широке використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях зумовлює їх швидке впровадження в освітній процес та сприяє модернізації освітнього простору навчального закладу. Використання комп'ютера на заняттях іноземної мови значно підвищує інтенсивність навчального процесу. Інтерактивне навчання за допомогою навчальних комп'ютерних програм сприяє реалізації цілого комплексу методичних, педагогічних, дидактичних, психологічних принципів, робить процес навчання цікавішим. Такий метод навчання дає можливість врахувати темп роботи кожного студента. При цьому підвищується його пізнавальна активність, що, безперечно, сприяє ефективному підвищенню рівня знань і вмінь. Але слід пам'ятати, що комп'ютер не може замінити викладача в навчальному процесі. Вимагає ретельного планування часу роботи з комп'ютером, використовувати його лише тоді, коли цього вимагає навчальний процес [8].

Викладачі все більше зацікавлені у роботі з освітніми форумами, оскільки форум призначений для обговорення тем іноземною мовою, чудово підходить для дискусії, реально розвиває мовленнєві навички студентів, активізує використання ними лексики мови спеціальності.

Незважаючи на те, що є технічна можливість створення електронних підручників, а також ЕМК (навчально-методичний комплекс) повністю представлені в цифровому вигляді, використання інформаційних технологій у навчанні англійської

мови має деякі обмеження. На думку вчених, у викладачів і сучасних студентів більш розвинена зорова та емоційна пам'ять. У зв'язку з цим використання навчального програмного забезпечення, яке містить багато навчальної інформації, оснащене анімованими демонстраціями, гіпертекстовими посиланнями, відеосюжетами та іншими мультимедійними атрибутами, сприяє реалізації психолого-педагогічних підходів. При цьому встановлено, що сприйняття відносно великого обсягу тексту на екрані монітора утруднено, тому текст такого обсягу, з яким працює студент, повинен бути в друкованому підручнику.

Висновки. Як викладачі, так і студенти все більше усвідомлюють переваги вмілого використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій в освіті. ІКТ допомагають вирішити наступні проблеми: удосконалення процесів навчання, підвищення результатів навчання та мотивації, спілкування онлайн та реалізація спільних проєктів, удосконалення організації та управління освітнім процесом.

Зі сказаного можна зробити висновок, що в сучасній науково-методичній літературі комп'ютерні технології навчання англійської мови: повною мірою реалізують принцип наочності у навчанні; забезпечує навчання з урахуванням індивідуальних особливостей студентів; максимально використовувати аналітичні та наслідувальні здібності; повністю мобілізувати свої внутрішні ресурси; створити умови для контролю за сформованістю мовленнєвих умінь і навичок; забезпечити самоконтроль.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Phillipson R. English for the Glohe, or Only for Glohe-Trotters? The World of the EU. The Politics of English as a World Language: New Horizons in Postcolonial Cultural Studies. 2003. V. 7. P. 19.
2. Коваль Т.І., Асоянц П.Г., Каменєва Т.М. та ін. За ред. Коваль Т.І. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні іноземних мов для професійного спілкування : колективна монографія. К. : Видавничий центр КНЛУ, 2012. 280 с.
3. Шмирова О.В., Носенко М.М. Сучасні підходи використання ІКТ у підвищенні пізнавальної активності студентів під час викладання іноземної мови. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/780/1/suchasni_pidhody_vykorystannja_ikt.pdf (дата звернення: 10.03. 2025).
4. Цимбал С.В. Використання сучасних технологій у вивченні іноземних мов. Збірник. Тези доповідей. Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. 98 с.
5. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. Київ : Атіка, 2009. 684 с.
6. Kerimbaeva B.T., Iskakova P.K. Psychological aspects of training with using of modern information technologies. *Global Science and Innovation* : materials of the IV international scientific conference. March 12-13th. Chicago. USA, 2015. P. 320-324.
7. Reinders, H. Twenty ideas for using mobile phones in the language classroom. *English Teaching Forum*. (3), 2010, P. 21-23.
8. В. І. Луговий, М. М. Левшин, О. Ф. Бондаренко та ін. Психолого-педагогічні засади проєктування інноваційних технологій викладання у вищій школі: монографія. Нац. акад. пед. наук України, ін-т вищ. освіти. Київ, Педагогічна думка, 2011. 260 с.